

uden en meest dienst te doen, zondheid gebaat zal ik niet ontloof over het onheil het onheil op dit punt is, als er over genhik geschiedt erp aan de orde was, dat het lan... ja dan komediespeelen, die grootscher

ij het doen, als meeste dokters t publiek vindt eid sproken. ktijk aanhalen? even, met zeer tend tegen mij: vonden? Ik wou en mijn zaken. Maar zeg mij oord zal ik als worden, ja of

ik geloof niet een verkeerd n niet. Uit die g en zijn heele dat die man hun betekenis Zoo van mijn g ware geweest. Die schade zou gekomen, niet veel aan die ut vermoedelijk

ook lichamelijk Bij dezen toch edelend worden n zeer ernstige hij juist weer genademiddelen lie ook aan het en daar vrees or den Eeuw- huwt men ook t zeggen, dat ik g ten ongunst anen bespeuren,

erdragen? liden voorkomt, an den dokter dat de patiënt al weet.

gen: „Zal de t wezen het te washopig zijn. de stille men? hoofd is gezant ten? En: „hoe ord? Die vraag ze komt terug, meer vastheid die met haar aenschelijk ver- stil inwendig lijk een schree- moet de zieke te zijn.

i van de stem- e komedie, die elt, wil zij die ring niet moe- haar smart wil elen, smart te t wederzijdach smartbesparing. er wint, wint meer eens wel

en zich na de ben gesproken, schieden, maar samen beleeft enog kon zijn, gelijk ik reeds leent tot het niet een ieder bejungen; dat rdielen in de eischt, behoef

ez; het is frag- van ziek-zijn". lachap van den

erkingen betoo- ringen de bood- aans niet ver- vinden, en niet len onze chris- r, die eenzelfde ijk is.

zedelijk begrip? van de hand hier ter steds, 82 v.v.v.

Bij 'thooren van het woord „hemel“ denken de meeste menschen, ook de meeste Christenen aan een ver verwijderde plaats, hoog boven de blauwe lucht en wolken. Zij stellen zich den hemel voor als een bepaalde ruimte in 't heelal, als een onmetelijke, zonverlichte zaal, waar God gezeten is op een verheven troon, omringd door engelen en gezaligden, die niet moede worden Zijn lof te zingen.

Deze voorstelling treedt ook maar voren in de verhalen van Jezus' hemelvaart. „En als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen, daar zij het zagen en een wolk nam hem weg van hunne oogen.“

Ook op de schilderen wordt 'talrijd zoo afgebeeld. Men ziet de verheerlijkte gestalte omhoog stijgen. Daarom verwachten velen, dat Hij bij Zijn wederkomst weer uit den hemel zal neerdalen op deze aarde. En men denkt aan 't woord: „Zie, hij komt met de wolken en elk oog zal hem zien.“ (Openb. 1:7).

Wat zegt Dr. Beeren nu van deze dingen? Dit:

„Ik geef dadelijk toe, dat wij dergelijke ruimtelijke, min of meer locale voorstellingen van den hemel niet kunnen ontberen. Het geloof kan niet, als de wijsgeerte, leven in de sfeer van het abstracte. Het heeft behoefte aan plastische, concrete afbeeldingen van de geestelijke werkelijkheden. Zulk een werkelijkheid is ook de hemel. Hoe kan het geloof dien hemel anders voorstellen dan als een bepaalde ruimte hoog boven de aarde?“

En toch is deze voorstelling onjuist, ja zelfs gevaarlijk, omdat zij berust op een verouderd wereldbeeld.“

Volgens Dr. Beeren, zijn wij (dat wisten onze bijbel-schrijvers niet) overal omringd door een oneindige ruimte. Er zijn nergens grenzen of muren. Daarom is ook de opvatting van den hemel als een ruimte hoog boven de aarde niet meer houdbaar. Er is geen bepaalde plaats meer aan te wijzen, waar God woont.“

Nu erkent ook Dr. Beeren, „dat het leek, of deze leerlingen den mensch het geloof aan den hemel moesten ontfoeven.“

„En toch“, aldus deze predikant, „is dit niet het geval. Misschien werpen zij wel bepaalde menselijke, dat wil dus zeggen, gebrekkige voorstellingen van den hemel omver. Maar het geloof aan den hemel vermogen zij ons niet te ontnemen. Integendeel, juist deze ontdekkingen hebben moeten dienen in Gods raad om ons te vergewissen, dat „hemel“ niet is een ruimtelijk, natuurwetenschappelijk, maar een geestelijk, zedelijk begrip, m.a.w. dat de hemel niet ver weg is, maar heel dichtbij, in ons en om ons.“

En met instemming haalt Dr. Beeren o.a. deze woorden van den wijsgeer-theoloog Böhme aan: „Christus is onze hemel. Hij moet in ons een gestalte krijgen, zullen wij in den hemel zijn.“

Dr. Kuiper schreef eens (E. v. o., II, bl. 9, v.v.):

„In het zwerfende ligt de kracht der ethische godgeleerdheid. Ze wistcht allerwege de scherpe grenzen uit, laat op elk terrein de eene in de andere slier overloopen, en verwt op die noodlotige wijze „de voorstelling en begrip. Vandaar dan ook haar zeggen, dat eigenlijk de hemel geen plaats, maar een toestand is, en dat dus ook de volstrekte grens tusschen aard en hemel wegvalt. De hemel echter is een creatuur. Een creatuur in volten zin, gelijk deze aarde en het firmament een creatuur Gods. De aarde is hier en de hemel is daarheen. Van den hemel moet daarom beleden en erkend, dat hij wel terdage ergens is, dat hij plaatselijk is, dat hij niet alomtegenwoordig is. De hemel heeft een grens. God kan zeggen: Daar is de hemel, en daar is de hemel niet. En zoo verklaart het zich dan ook, hoe de Schrift ons leeren en de catechismus belijden kan: dat Christus van deze aarde naar dien hemel is opgevaren; dat Christus de hemelen is doorgegaan en thans uit dien hemel op ons werkt en ons regeert.“

Dit is andere taal.

Dit is zuiver Gereformeerd.

In Hervormde kringen zegt men dikwijls: „Kuiper was Ethisch en de Gereformeerden zijn Ethisch“. Ethische predikanten zijn in de Hervormde Kerk.

En herinneren de woorden van Dr. Beeren over het „verouderd wereldbeeld“ niet heel sterk aan den strijd, dien wij nog pas in onze Kerken hebben doorworsteld?

Ik denk weer aan Bavinck's citaat over de Leiblichkeit (de handhaving van Gods scheppingsweelde óók in de vormen van lichaam en van stof) als het einde van de wegen Gods. En ik vind, dat het zóó veel rijker is, en ook veel breder.

Over de stem der vrouw.

Omdat ik verleden week plaats gaf aan het artikel van den heer Van der Spek, acht ik me nu ook verplicht, iets van de bezwaren, die dr. Kaajan in „Utr. Kh.“ daarleggen aanvoert, door te geven. In de eerste plaats, uit het laatste nummer:

De Heer J. van der Spek laat het stemrecht der vrouw ook in de Kerk steunen op de door hem zelfden aldus geformuleerde stelling:

De Heilige Schrift kent aan de vrouw, wat het diakenambt betreft, het passieve kiesrecht toe.

We hebben gezien, dat de Heilige Schrift housch niet zoo duidelijk spreekt van een diakenambt der vrouw.

Trouwens, neem ik aan, dat Foebé een vrouwelijke diaken is geweest en de woorden: diakonos der gemeente (Rom. 16:1) in ambtelijken zin zijn op te vatten, wie geeft mij dan het recht om in Rom. 16:2 de woorden proxanis of voorstandster van velen niet in ambtelijken zin te verstaan?

Paulus zegt ook, dat Foebé een voorstandster van velen is geweest.

Nu besten de ouderlingen ook voorstanders (Rom. 12:8).

Wie belet mij dan, om te zeggen: Phoebé is ook ouderling geweest?

En waaraan ontleen ik het recht om met den Heer J. van der Spek de stelling te poneeren: Aan de vrouw behoort nooit ofte nimmer het ambt van ouderling te worden toegetrouwd?

De Heer J. van der Spek wil de vrouw als ambt-draagster in de Christelijke gemeente zien optreden. Maar zij mag alleen diaken zijn, geen ouderling. Daar valle de slagboom, zegt hij zelf.

Waarom moet daar nu juist de slagboom vallen? Ik vind dit op het standpunt, door den Heer van der Spek ingenomen, tamelijk willekeurig.

Een van beiden: Phoebé was een ambtelijke diaken, maar dan ook voorstandster (of ouderling) in ambtelijken zin, of zij was diakonos en voorstandster in niet-ambtelijken zin.

En dit laatste nu is ons gevoelen.

Dr. Bavinck zegt: „Ieder lid der gemeente is met al wat hij is en heeft een diakonos der broeders.“

Wij gelooven: De vrouw is in de eerste Christelijke gemeente wel opgetreden als een behulpzaam van den diaken en den ouderling. En dit gevoelen wordt door zeer velen gedeeld.

Even later:

Wie te veel bewijst, bewijst niets.

Daarom is zijn boven-gevoemde stelling zeer aanvechtbaar.

Hoogstens zou men met een non liquet (het is niet duidelijk) moeten eindigen.

En ziet, op dezen wankelen grondslag bouwt de Heer J. van der Spek nu deze nieuwe stelling:

Onder het passieve kiesrecht is implicite het actieve, hetwelk minder ver gaat, begrepen.

Maar als de eerste stelling zoo aanvechtbaar is, hoe zwak moet dan deze nieuwe niet zijn!

't Is of de Heer van der Spek dit zelf gevoeld heeft. Want plotseling valt hij uit den stellingen in den meer veronderstellenden toon, als hij zegt:

Het is dus meer dan waarschijnlijk, dat de vrouwen der eerste Christengemeenten het actieve kiesrecht bezeten hebben.

Na den geweldigen aanloop der eerste stellingen, de Heer van der Spek houde het mij ten goede, vind ik deze these wel wat ietwat mat en tam.

En dan nog iets.

De Heer van der Spek acht het schermen met teksten minder juist. Hij wijst op onze Heiland, die in een controvers met de Sadduceeën over de opstanding der dooden niet tekstenreeks plaatst tegenover tekstenreeks.

Goed, maar wij zijn Christus niet. Christus is de Hoogste Leeraar Zijner Kerk. Christus is Gods eigen Zoon. Christus spreekt als een machthebbende.

Als wij leeren, kunnen wij slechts leeren door Christus en door den Geest van Christus en die Geest leidt ons dan in alle waarheid in.

Ook stelt de Heer van der Spek een woord van Christus heel wat hooger dan dat van Paulus. Het woord van een generaal is van meer betekenis dan dat van een officier.

Hierop zeggen wij: Wees voorzichtig met zulke uitspraken! Zoodra Paulus met apostolische autoriteit spreekt, hebben zijn woorden voor ons onfeilbaar en reguleerend gezag.

Als de Heer van der Spek vraagt: Waarom laat men het woord van Paulus over het niet-hooven der maagden rusten? antwoorden wij: Omdat Paulus dan niet spreekt met apostolisch en voor ons normatief gezag. Zelf zegt Paulus (1 Cor. 7:25): Aan gaande de maagden nu, heb ik geen bevel des Heeren. Dus, Paulus komt desbetreffend niet met een bevel des Heeren, maar geeft slechts zijn persoonlijk gevoelen door (gnómé).

Verklaart de Heer van der Spek: Diakenen bedienden zelfs den kinderdoop, dan antwoorden wij daarop: Ze deden dit niet als diakenen, maar als Evangelisten. Filippus was ook Evangelist. In Handelingen 21:8 lezen we: „En gegaan zijnde in het huis van Filippus, den Evangelist (die een was van de zeven), bleven we bij hem“. Professor Bavinck zegt dan ook: „Filippus trad nadat de vervolging uitgebroken was en de gemeente van Jerusalem verstrooid was, in Samaria en elders op als Evangelist en is dit gebleven.“

Ook pleit het voor het fijne taalgevoel van Ds A. D. C. Kok, dat hij (ook al is hij krachtig voorstander van het kerkelijk vrouwenkiesrecht) katalagein niet identificeert met eklegein, 't welk de Heer van der Spek wel doet (1 Tim. 5:9).

Zoo zien we, dat de argumentatie van den Heer van der Spek niet zoo sterk is als ze op het eerste gezicht schijnt.

Toch, de cardo quaestionis is nog meer van kerkrechtelijken dan van exegetischen aard. Daarover D. V. later.

Als ik me niet vergis, heeft dr. Kaajan bij zijn contrair-artikelen, althans de eerste, nog niet kunnen beschikken over den volledige tekst der lezing van den Heer v. d. Spek. Maar om beider standpunt te leeren kennen, is dit niet noodig. De lezer kan nu de twee meeningen, juist op een de bewijsovering zeer sterk beheerschend punt, met elkaar vergelijken. Ik meen ook, dat men met de bewijsovering principieel zuiver en voorzichtig moet zijn; en dat speciaal de argumentatie uit de Schrift eerst sober-streng, en dan ook pas daarna consequent-vodhardend mag zijn. Zóó alleen brengen we de kwestie verder.

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“ van 16 Nov. 1928 schrijft Prof. Obbink een mededeeling, waarin hij beweert, dat ik zijn uitnodiging om mijn beschuldiging tegen hem in directen vorm te gieten, beantwoord heb op zoodanige wijze, dat het bleek, dat ik het veiliger vond mij daaraan te onttrekken, en dan dat weer met de bedoeling om mij te onttrekken aan een rechterlijk vonnis, waarmede hij mij dreigde.

Ik aarzel niet deze mededeeling te betitelen als een infame onwaarheid en hoop de volgende week dit nader uit de gevoerde correspondentie aan te toonen.

Bovendien zij nog medegedeeld, dat Prof. Obbink het bijknaar veiliger vindt, dergelijke mededeelingen te plaatsen, dan aan zijn lezers mede te deelen, dat in „De Reformatie“ van 2 November j.l. mijn laatste artikel tegen hem is opgenomen, hoewel ik hem dit verzocht heb.

K. S.

BOEKBESPREKING.

Zondagsschooluitgaven van G. F. Callenbach te Nijkerk.

Prachtig op tijd zendt de heer Callenbach zijn nieuwe Kerstuitgaven voor onze Zondagsscholen de wereld in. Het is wederom, zooals te verwachten was, een prachtige collectie. Reeds dadelijk vallen in het oog „Toen 't stormde in Dordt“ door J. Snoep, en „Ella en Erna“ door van der Maat; mooi en boeiend, wellicht het eerste wat te dramatisch voor onze jongens. „De jongens van zeven“ door van der Spiegel, „Als de zee roept“ door de Vries-Kikkert enz., neem willekeurig een boekje ter hand en leest het, en gij prijst het. Er blijft onderscheid van gaven; de een houdt de aandacht gespannen, terwijl de ander teveel redeneert; en ook is het mogelijk, dat er onder de 43 boekjes zijn, die minder geschikt moeten worden geacht voor onze kinderen (wij hebben ze niet allemaal gelezen), en de onderwijzers en onderwijzeressen aan onze Zondagsscholen zullen wel zeer fijn vooral keuren; maar over het algemeen maken deze uitgaven van den heer Callenbach weer een uitstekenden indruk. Zij zijn ook zeer smakelijk uitgegeven; de prentjes zijn goed. Jammer, dat de zending ditmaal ontbreekt; misschien oordeelt de heer Callenbach, dat de Zendingboekhandel te Den Haag in dezen genoeg voor onze kinderen geeft; laten onze Zondagsschoolbesturen daar dan rekening mee houden.

J. D. WIELENGA.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drietal te:

Loosduinen (2e pred. p.l.): D. v. Dijk te Groningen, J. v. Herksen te Hillegom en H. A. Munnik te Zwolle.

Tweetal te:

Gouda: D. B. Hagenbeek te Vlaarding en J. A. Schep te Boines.

Beroepen te:

Arnhem (vac. J. G. Kunst): J. Gillelaard te Zeist. Dokum: J. H. Krooze te Reitsum. Den Haag-Oost (vac. G. R. Kuiper): H. Holtrop te Hout-Oost. Lemmer: H. W. H. v. Andel te St. Pancras. Metslawier en Nijawier: J. Maaskant te Echten. Maastricht: K. W. Drekken, cand. te Gouda. Nieuwerloord (Dr.): A. H. Piersma te Sleen. Urk: W. Doornbos te Gerkesklooster-Stroobos. Vlissingen: N. Willems te Alcoude. Huisdun (vac. wijlen S. v. Leeuwen): W. Seinen te Opperdoes.

Aangenomen naar:

Delft (als 3e miss. pred. v. Solo): Dr. J. H. Bavinck te Hoemstede. 's-Gravenmeer: J. Snoey, cand. te Tinte bij Brielle. Oosthem: R. H. Kuipers, cand. te Den Haag.

Bedankt voor:

Arum: A. H. Piersma te Sleen. Oudega (W.), Stadskanaal-Pekelderweg, Stiensland en Westlee: J. Snoey, cand. te Tinte bij Brielle. Pijnacker-Noord: R. H. Kuipers, cand. te Den Haag.

Intrade te:

Heinkensand: Joh. Booy, cand. Tekst 1 Cor. 3:23a. Rotterdam (Tuindorp-Heijplaat): H. D. Drenth, Tekst 1 Cor. 2:2 (8 Nov.).

Jubilea:

29 Nov.: K. van Dijk te Katoenen (N.O.I.) 25 jaar.

Candidaten tot den H. Dienst.

Door de Classis Dordrecht der Gerel. Kerken is praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten om te staan naar de bediening des Woords, de heer A. de Bondt, te Zwijndrecht, (Kerkstraat 43), Theol. cand. aan de Vrije Universiteit te Amsterdam die reeds van heden af gaarne een eventueel beroep in overweging zal nemen.

Door de Classis Den Haag is na praeparatoir examens toegelaten om te staan naar het ambt van dienaar des Woords in de Gerel. Kerken de heer I. Gromouborg te Den Haag (Valkenboschlaan 146), cand. aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, die bereid is des Zondags de Kerken te dienen en na 1 December a.s. gaarne een ev. beroep in overweging zal nemen.

De classis Zutphen der Gerel. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten om te staan naar de bediening des Woords, den heer W. G. Bovenloep, te Brummen, F. 10.

Perceptioir werd geëxamineerd, en eveneens met algemeene stemmen toegelaten, de heer E. L. F. Nuijn, beroepen predikant te Geesteren-Geiseltar.